

УДК 82.09'06-92

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/30.212337>**Марія ЛЕНОК,***orcid.org/0000-0002-3954-0691*аспірант кафедри української літератури
філологічного факультетуЗапорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна) *lenmarii@i.ua***ОСМИСЛЕННЯ ХУДОЖНІХ РЕПОРТАЖІВ
У КНИЗІ П. СТЕХА «НАД ПІРВОЮ В ІРЖІ»**

У статті розглянуто новий жанр у сучасній українській прозі – художній репортаж. Обґрунтовано потребу вивчати документалістику в літературознавстві, спираючись на актуальність текстів і своєрідність фіксування життя з метою всебічного осягнення дійсності.

Здійснено аналіз репрезентативних праць із теми і дотичних до неї. Акцентується на тому, що зароджувалась література як документальна. Доводиться думка, що кожен текст є потенційно інформативним, а тому епохи користувались знаннями про навколишній світ, які поширювала й продукувала література.

Серед різноманіття жанрів нефікційної літератури (есеїстики, мемуаристики, таборової літератури, публіцистики) пропонуються до розгляду художні репортажі, які за цільовим призначенням належать до поліадресованих і виражають власне національні зободенні теми.

Вважаємо, що тексти художніх репортажів є викликом часу, а водночас і певною реакцією на тенденцію описувати дійсність із різних точок зору (військової, політичної, релігійної, побутової тощо). Художні репортажі, ймовірно, наближені до «серединного літературного поля» (тобто белетристики), оскільки реферативно інтерпретують реальність за допомогою власних художніх контурів. Засвідчено, що сучасні українські автори запозичують прийоми і засоби творення ситуацій, образів з американської літератури. Проаналізувавши тексти П. Стеха, формулюємо висновок, що художні репортажі мають загальні прийоми побудови. Зміст текстів будується шляхом насичення внутрішніми монологами, діалогами, асоціативним рахунком, незвичною пунктуацією, орфографією, рідше автор звертається до стилістичних засобів мови (трапляються асоціонім, дієслівна градація, ономапонія, плеоназм тощо), щоб підкреслити візуальні образи, надати глибшого смислового навантаження та посилити значущість ідеї, яка закладена в художніх репортажах.

Ключові слова: сучасна проза, факт, художній репортаж, документальна література.

Mariia LENOK,*orcid.org/0000-0002-3954-0691*Postgraduate Student at the Department of Ukrainian Literature
of the Faculty of Philology
Zaporizhzhia National University
(Zaporizhzhia, Ukraine) *lenmarii@i.ua***CONCEPTUALIZATION OF LITERARY JOURNALISTIC STORIES
IN THE BOOK “THE CATCHER IN THE RUST” BY P. STEKHA**

The article considers a new genre in modern Ukrainian prose – literary journalistic story. The need to study documentary making in literary studies is substantiated, based on the relevance of texts and the originality of life recording in order to perceive reality comprehensively.

An analysis of representative works on this topic and related to it was carried out. The article emphasizes the fact that literature originates as a documentary. It is argued that each text is potentially informative, and therefore the epochs applied the knowledge of the world around them initially disseminated and produced by literature.

The literary journalistic stories are offered for consideration among the variety of non-fiction genres (essays, memoirs, camp literature, journalism), as they are poly addressed and depict acute national issues.

We believe that the texts of literary journalistic stories are a challenge of our time, as well as a reaction to the tendency of describing reality from different angles (military, political, religious, domestic, etc.). Literary journalistic stories are more likely to be close to “the medial literary genre” (i.e. fiction), as it interprets reality in an abstract way with the help of its own literary contours. It is verified that modern Ukrainian authors borrow techniques and means of situations and characters creation from American literature. After analyzing the texts of P. Stekh, we came to the conclusion on the general methods of the literary journalistic stories construction. The content of the texts is built by the saturation with internal monologues, dialogues, associative arithmetic, unusual punctuation, spelling, rarely the author turns to stylistic means of speech (there are asocionims, verb gradation, onomatopoeia, pleonasm, etc.) to emphasize visual images, give a deeper meaning to an idea that is embedded in the literary journalistic stories.

Key words: modern prose, fact, literary journalistic stories, documentary literature.

Постановка проблеми. Сучасна українська література швидко реагує на інформаційні запити суспільства та досягає культурні здобутки інших народів, засвідчуючи їх вплив на національну літературу. Ми переконані, що, вписуючи актуальні суспільні проблеми, економічні виклики в художній текст, автори мають зосереджуватись на фактах. Сьогодні перетворило людей на реалістів, які вірять виконаним справам, аналізують інформацію і довіряють «перевіреному» людям. Тенденція поглинання текстами документальних свідчень спостерігається в нефікційній або документальній літературі. До процесу творення текстів долучаються безпосередньо учасники подій, журналісти, письменники і т. д. Література нині, як і багато століть тому, орієнтується на події, які трапляються в житті й потребують нагальної інтерпретації. Підтримуємо думку О. Галича, що художня література зароджувалась у «далекому минулому як документальна» (Галич, 2013: 315), але поступово письменники відходили від зображення дійсності, залучаючи вимисел і домисел. Документальна література не втрачала значущості в літературному процесі протягом багатьох десятиліть, вирізняючись іншими прийомами зображення дійсності, що стверджував і Д. Наливайко (Наливайко, 2008: 68). Незважаючи на сучасний темп життя, читачі не потребують «занурення» в інші світи, адже в реальності виникають серйозні ситуації, які бентежать людей.

В українській літературі з'явилась низка текстів рівня світового жанру, які ще не були об'єктом уваги літературознавців. Ці твори виникли задля переосмислення суспільно-політичних подій і кризових умов життя українців з позиції пересічного громадянина.

Аналіз досліджень. Нині «література дуже міцно інтегрована в сучасний інформаційний потік, вона виробляє власні способи його фільтрування та переформатування» (Поліщук, 2018: 114), привертаючи інтерес до жанрів нефікційної літератури. Попри те, що науковці ніяк не дійдуть згоди в окресленні дефініції жанру, зосереджуємо увагу на художньому репортажі.

Л. Гинзбург писала, що документальна література живе «відкритою співвіднесеністю та боротьбою двох першоджерел» (Гинзбург, 1999: 8), тобто художністю і фактом. Останній, за її словами, є основним, адже «у факті прокидається естетичне життя; він стає формою, образом, представником ідеї» (Гинзбург, 1999: 8). М. Варикаша чітко не окреслювала жанрові риси літератури non-fiction, називаючи її «різновидом літератури, яка перебуває на межі художності і документаль-

ності» (Варикаша, 2013: 65), зважаючи на те, що різним є естетичний рівень художніх текстів.

У нефікційній літературі «перевага надається факту» (Скнаріна, 2008: 140), тому процес її поступу «не можна вважати завершеним з огляду на її безперервний розвиток та оновлення» (Скнаріна, 2008: 139). О. Колінько літературу non-fiction назвала феноменом белетристики (Колінько, 2016: 74). Нині белетристика вважається «серединним полем» літератури. Натомість О. Галич вважав, що «белетристику, побудовану на художньому узагальненні, фантазії, домислі та вимислі, поступово витісняє література документа й факту» (Галич, 2013: 314). Проглядаються розбіжності думок і тлумачень науковців щодо текстів, які входять до сучасної прози.

С. Філоненко виокремила серед жанрів документальної літератури два масиви: «масової літератури nonfiction та інтелектуальної літератури nonfiction» (Філоненко, 2012: 345), оскільки такі тексти різняться способом репрезентації і спрямовані на різні читацькі аудиторії. З урахуванням специфіки розкриття теми художній репортаж зараховуємо до інтелектуальної літератури nonfiction.

В українському літературознавстві тексти non-fiction диференціюються на такі жанри: есеїстика, мемуаристика, таборова література, публіцистика тощо. Нещодавно сформувався новий жанр у фактографічній літературі України – художній репортаж. Він утворився на основі «нового журналізму» (жанру американської літератури). О. Несмелова та Ж. Коновалова, вивчаючи феномен «новий журналізм», стверджували, що «літературний процес на межі ХХ – ХХІ ст. демонструє дві стабільні тенденції: з одного боку, художня література тяжіє до публіцистичності, фактографічної достовірності, з іншого – журналістика запозичує різні прийоми белетристики» (Несмелова, Коновалова, 2011: 245). Вважаємо, що це спричинено інтенсивним пошуком нових можливостей для пристосування літератури до всеосяжності інформації світу.

Мета статті – з'ясувати жанрово-стильову специфіку художнього репортажу в контексті нефікційної літератури, визначити прийоми організації художніх репортажів у книзі П. Стеха «Над прірвою в іржі».

Виклад основного матеріалу. Загальновідомо, що традиція синтезу документалістики з художніми прийомами є стратегією американської літератури, яка розпочинала шлях від публіцистики до повноцінних художніх творів. Розвиток документалістики в американській літературі припадає на 50–60-ті роки ХХ ст. У цей час світ побачила

антологія «Новий журналізм» Т. Вульфа, в якій сформульовано принципи роботи над новожурналістськими текстами і вміщено зразки творів. На його думку, «надзвичайно важливим вважалося побачити своїми очима те, що відбувається, жести, вирази обличчя, чути діалоги, ознайомитись із навколишніми умовами» (Вульф, 2008: 39). Вульфівський стиль письма вирізняється нестандартністю використання графічних і вербальних засобів. Він спричинений незвичним застосуванням пунктуації: «Мені здавалось, що людина першочергово реагує на ... крапки, тире й окличні знаки – сприймає їх душею. І лише після паузи, на раціональному рівні, – вже абзаци повністю» [переклад наш – М. Л.] (Вульф, 2008: 40). Деякі риси оригінального стилю американського репортажиста запозичують українські автори.

М. Варикаша виокремила три різновиди літератури нон-фікшн, зважаючи на настанову автора на адресата: «самоадресована (не опубліковані за життя автора щоденники Ф. Кафки); діалогізована (листування О. Кобилянської з Лесею Українкою); поліадресована – тексти літератури нон-фікшн (щоденник В. Гомбровича, мемуари, автобіографії тощо)» (Варикаша, 2013: 64–65). Художній репортаж належить до текстів, які є поліадресованими, оскільки його метою є зображення незручних суспільні тем і питань, які виникають у процесі життя.

Книга П. Стеха «Над прірвою в іржі» є дебютною і вирізняється серед художніх репортажів інших авторів. П. Стех зосередив увагу на повсякденні українців, за якими спостерігав в електричках, передаючи ситуації різноманітними прийомами та художніми засобами. Заголовок книги «Над прірвою в іржі» є алюзією на роман «Над прірвою у житті» Дж. Д. Селінджера. Назви творів споріднює однакова ідея, закладена в останніх словах. «Жито» й «іржа» демонструють нелегке життя, в якому доводиться або коритися умовам, або намагатися його змінити. Українська «іржа» – це непростий досвід, що тягнеться від радянських часів і нагадує «тонку помаранчеву нитку, яка зшиває країну вздовж і впоперек» (Стех, 2018: 15). Автор, подорожуючи різними куточками України, фіксував у художніх репортажах проблеми українців, яких донині назбиралось чимало.

П. Стех топографічно об'єднав художні репортажі під назвами чотирьох сторін горизонту: «Північ», «Захід», «Південь» і «Схід». Тексти репрезентують правдиві ситуації, авторські спостереження, монологи та розповіді людей, які подорожують різними напрямками «Укрзалізниці».

Оповідач із точністю відтворював кожен наступний маршрут, позначаючи своє місцезнахо-

дження в назвах художніх репортажів. Заголовки творів складаються з цифрової позначки рейса електропотяга та напряму: «6301. Ковель–Ізов», «6576. Миколаїв–Херсон» і т. д.). Автор обрав оригінальний спосіб донесення реальних історій до реципієнтів. У текстах він експериментував зі змістовим оформленням (трапляються курсив, тире, нерозривне написання слів, великі літери на місці малих, пропущені місця у словах і «незвична» пунктуація). П. Стех дотримувався традиційних прийомів апологета «нового журналізму». Т. Вульф вважав, що вільне використання крапок, тире, курсива, вигуків і звуконаслідувань є важливим ресурсом для розкриття людини: «<...>я побачив, що знаки оклику, курсив, різкі перемикавання (тире) і синкопи (крапки) створюють ілюзію не лише людини, яка говорить, але й людини, що думає» [переклад наш – М. Л.] (Вульф, 2008: 40).

У художніх репортажах простежується авторський інтерес до того, як, чим і де живуть українці. Художній репортаж «964. Пологи–Чаплине» розпочинається спостереженням автора за психологічним і оніричним станами людей. П. Стех градаційно зображує, як «<...>у залі очікування хроплять, сопуть, булькотять, пихтять люди, позаймавши вві сні на стільцях найнезбагненніші пози» (Стех, 2018: 188). Життя волоцюг свідчить про невизначений спосіб існування в суспільстві і небажання його змінити.

У П. Стеха стильове використання графічних засобів у прозі тяжіє до принципів «нових журналістів», але фіксація живої мови народу і специфіка різних регіонів України свідчать, що перед реципієнтом власне національний текст. Автор, зображуючи маршрут «6358. Гречани–Жмеринка», акцентував на поведінці хлопця-дивака. Його дії уподібнюються до виступу циркового артиста, який «заливається сміхом, свистить, підкидає і ловить шапку. – Ш-ш-ш-ш-ш-ш-у-у-х! Ш-ш-ш-ш-ш-ш-ш-ш-у-у-х! Хто кому в очі дивиться? Ви задумайтеся! Ми вообщє ніхто! Ш-ш-ш-ш-ш-ш-ш-ш-у-у-х! Ш-ш-ш-ш-ш-ш-ш-ш-у-у-х! Людина стала хвора! Душа в тілі. Почуття! Погляд! Хто кому в очі дивиться? Ш-ш-ш-ш-ш-ш-ш-ш-у-у-х! Ш-ш-ш-ш-ш-ш-ш-ш-у-у-х!..» (Стех, 2018: 134). На перший погляд здається, що кожне речення чергується з дитячими витівками, імітуючи природні звуки, але насправді він вигукує фрази, які змушують замислитись над тим, ким стали люди в часи залежності від інтернету та соціальних мереж.

Одним із найбільш уживаних і важливих є прийом введення діалогів у художній репортаж. Діалог двох подорожніх, які їдуть за напрямом

«6352. Кам'янець–Подільський–Гречани», П. Стех занотовує нерозривними фразами, дотримуючись властивої йому орфографії та пунктуації:

- «– Кажуть З Росією Ніколи Не Помиримся Бо Війна!
- А З Німцями Шо Скільки Вони Нас Вибили І Нічого Іздять Тут.
- Все Бачте Добре!
- Леніну Німці Дали Десять Тисяч Доларів...
- Запад Дає Бабла А Нашо Щоб Землю Забрати.
- А Порошенку Треба Тої Землі Ні З Жидами Поділять І Всьо» (Стех, 2018: 130).

Як бачимо, оповідач прискіпливо спостерігав за розмовами в електричках, щоб потім ретельно зафіксувати яскраві моменти діалогів на політичну тему відповідними графічними елементами. Діалоги, які записував автор, дивують оформленням. У художньому репортажі «6434. Івано-Франківськ–Коломия» відбувся діалог між немовлям і його матір'ю. Маленький хлопчик намагався дати зрозуміти матері і старшій сестрі, що він хоче від них, розтягуючи найлегші звуки для вимови:

- «– О-о-о-о-и-и-и-и-и... – пояснює малий.
- Чого-чого?
- О-о-о-д-и-и-и-и! – повторює.
- Ну нема води, де я тобі її візьму? Випили. Потерпи трохи, приїдем і куплю тобі води.
- О-о-о-д-и-и-и-и!
- Хочеш банан? Інжир є.
- О-о-д-и!» (Стех, 2018: 105). Розмова припинилася несподіваною появою пляшки води, яку дав оповідач.

В інших діалогах П. Стех звертався до поліфонічного за своє суттю художнього засобу – асоціоніму. У художньому репортажі «6313. Жмеринка–Вапнярка» автор вигадав імена підліткам, зважаючи на асоціації, що виникли в нього, коли він їх побачив: «Один має темну шкіру й чорні очі – він ром. Другий білий – ніби молоко» (Стех, 2018: 138). Лише для назви одного хлопця автор використав асоціонім: «– Дай папіросу, – каже ром.

- Тримай <...>
- О-о, «Лакі страйк!» Де ти такі папіроси взяв? – питає Молоко» (Стех, 2018: 138). Інший хлопець «ром» так і залишився при асоціативному першому враженні.

Оригінальним із погляду форми і змісту є авторський прийом асоціативного рахунку. П. Стех нудьгував на станції, очікуючи, поки зарядяться технічні пристрої, рахував вагони, а коли вони закінчилися, продовжив далі. Але пам'ять на місці наступної цифри відтворювала подію, яка трапилася цього року в історії людства. Поступово звичайні цифри перетворювались на числа

зі змістом, нерідко сумного настрою. Текст графічно означений арабськими цифрами, які пережуються з буквеними назвами: «... 31, 32, Ісус, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, сенс життя, 43, 44, 45, 46, 47 <...> 1487, 1488, 1489, 1490, 1491, Америка, 1493, 1494, 1495, 1496, 1497, 1498, 1499, 1500, 1501, 1502, 1503, 1504, 1505, 1506, 1507, 1508 <...> 1651, 1652, 1653, Харків, 1655, 1656, 1657, 1658, 1659, 1660 <...> 1785, 1786, 1787, 1788, Французька революція, 1790, 1791, 1792, 1793, 1794, 1795, 1795, 1796, 1797, Енеїда, 1799, 1800, 1801, 1802 <...> 1912, Українка, війна, війна, війна, війна <...> 2002, 2003, революція, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, революція, війна, війна, війна, війна і т. д.» (Стех, 2018: 88–91). Рахуючи, оповідач абстрагувався від дійсності, вибудовуючи власний ланцюг подій. Інтерпретація цифрового й вербального смислів узгоджується логічним вибором епізодів минулого, які вплинули на подальший хід історії та розвиток культурної сфери.

П. Стех залучає прийом кадрування сцен задля розкриття дотепних випадків і рис характеру людей. У художньому репортажі «6057. Червоноград–Львів» маємо текст у тексті. Автор ввів драматичний твір, визначивши жанр: ситуативна трагікомедія у трьох діях аматорського театру ім. Другого вагону з голови потяга. Спектакль «За зачиненими вікнами» розпочинається фразою: «Протяг ****зму [тобто байдужжя – роз'яснення М. Л.] бродить електричкою» (Стех, 2018: 69). Дійовими особами є ХЛОПЕЦЬ У НАВУШНИКАХ, ЖІНКА З ВАФЛЯМИ, ЛЕОПАРДОВА КОФТА, ПРОТЯГ, МУЖЧИНА В ОКУЛЯРАХ, ЖІНКА В ЖОВТІЙ МАЙЦІ, ЖІНКА З ДИТИНОЮ та інші. Драматичні баталії розгортаються в електричці у спеку. ПРОТЯГ – це головний винуватець ситуації. Він потрапив до вагону через вікно, яке відчинив ХЛОПЕЦЬ У НАВУШНИКАХ. Жінка, яку автор, використавши синекдоху, назвав ЛЕОПАРДОВА КОФТА, почала вимагати: «– Закрийте вікно! Тут протяг» (Стех, 2018: 70). На її прохання ХЛОПЕЦЬ У НАВУШНИКАХ ніяк не відреагував і вона заручилась підтримкою МУЖЧИНИ В ОКУЛЯРАХ, який продовжив наполягати на зачиненні вікна: «– Ану закрий! Е-е-е-е-й, ти шо, не чуєш? Я можу підійти тобі ближче сказати!» (Стех, 2018: 71). До вирішення суперечки приєдналась ЖІНКА В ЖОВТІЙ МАЙЦІ, авторитетно стверджуючи, що вікно має бути відкритим «...по правій стороні за рухом поїзда! Так шо закривайте вікно біля себе» (Стех, 2018: 72). ПРОТЯГ тягнувся вагоном, однак ЛЕОПАРДОВА КОФТА зачиняла вікно, а інші

Художні репортажі П. Стеха є незвичними та оригінальними з погляду організації тексту. Він чергує діалоги в тексті, оформлюючи їх нерозривними фразами, щоб із точністю відтворити ситуацію мовлення й актантів, вводить у текст прийоми асоціативного

рахунку й кадрування сцен із метою переосмислити історичні події, проаналізувати помилки урядовців, політиків тощо. Вважаємо, що дослідження розширює горизонти для детального розгляду прийомів зображення дійсності в текстах інших авторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Варикаша М. Специфіка літератури non-fiction. *Гендерний дискурс у літературі non-fiction* : монографія. Донецьк : ЛАНДОН–XXI, 2013. С. 51–65.
2. Вульф Т. Новая журналистика и Антология новой журналистики / под ред. Т. Вульфа и Э. У. Джонсона [пер. с англ. Д. Балагова и Ю. Балаяна]. Санкт-Петербург : ТИД «Амфора», 2008. 574 с.
3. Галич О. Fiction і non fiction у літературі : проблеми теорії та історії : монографія. Луганськ : СПД Резніков В. С., 2013. 368 с.
4. Гинзбург Л. О психологической прозе. Москва : INTRADA, 1999. 413 с.
5. Колінко О. Нон-фікшн як особливий феномен сучасної белетристики. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2016. № 24. Т. 2. С. 74–77.
6. Наливайко Д. Західноєвропейська україністика початку XIX сторіччя. *Питання літературознавства*. 2007. Вип. 73. С. 68–83.
7. Несмелова О., Коновалова Ж. Новый журнализм : теоретические принципы и их художественное воплощение. *Ученые записки Казанского университета*. Казань, 2011. Т. 153. Кн. 2. С. 245–258.
8. Полішук Я. Гібридна топографія. Місця й не-місця в сучасній українській літературі. Чернівці : Книги–XXI, 2018. 272 с.
9. Скарніна О. Константні риси документально-художньої прози. *Волинь філологічна : текст і контекст. Польська, українська, білоруська та російська літератури в європейському контексті*. Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. Вип. 6. Ч. II. С. 139–149.
10. Стех П. Над прірвою в іржі. Київ : Темпора, 2018. 204 с.
11. Філоненко С. Масова література в Україні : дискурс / гендр / жанр : монографія. Донецьк : ЛАНДОН–XXI, 2011. 432 с.

REFERENCES

1. Varykasha, M. (2013). Spetsyfika literatury non-fiction. [Specifics of non-fiction literature. Gender Discourse in Non-Fiction Literature]. PP. 51–65. Donetsk : “LANDON–XXI” [in Ukrainian].
2. Vulf, T. (2008). Novaya zhurnalistika i Antologiya novoy zhurnalistiki. [New Journalism and the Anthology of New Journalism]. Sankt-Peterburg : TID “Amfora” [in Russian].
3. Halych, O. (2013). Fiction і non fiction u literature : problemy teorii ta istorii. [Fiction and Non Fiction in Literature : Problems of Theory and History]. Luhansk : SPD Ryzhnikov V. S [in Ukrainian].
4. Ginzburg, L. (1999). O psixologicheskoy prose [About Psychological Prose]. Moskva : INTRADA [in Russian].
5. Kolinko O. (2016). Non-fikshn yak osoblyvyi fenomen suchasnoi beletrustuku. [Non-Fiction as a Special Phenomenon of Contemporary Fiction]. Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu, Odesa : MHU. No. 24. T. 2, pp. 74–77 [in Ukrainian].
6. Nalyvaiko, D. (2007). Zahidno-yevropeiska ukrainistyka pochatku XIX storichcha. [Western European Ukrainian Studies of the Early 19th Century]. Pytannia literaturoznavstva. Chernivtsi : Vyd-vo Cherniv. nats. un-ty. Vyp. 73. PP. 68–83 [in Ukrainian].
7. Nesmelova, O., Konovalova, Zh. (2011). Novyi zhurnalizm : teoreticheskie princzypy i ih hudozhestvennoe voploshhenie. [The New Journalism : Theoretical Principles and Their Artistic Reflection]. Uchenye zapiski Kazanskogo universiteta, Kazan, pp. 245–258. T. 153. Kn. 2 [in Russian].
8. Polishchuk, Ya. (2018). Hibrydna topografia. Mistsia y nemistsia v suchasniі ukrainiskii literaturi. [The Hybrid Topography. Places and Non-Places in Modern Ukrainian Literature]. Chernivtsi : Knyhy – XXI [in Ukrainian].
9. Sknarina, O. (2008). Konstantni rysy documentalno-khudozhnoi prozy. [Constant Features of the Documentary-Belles-Lettres Prose]. Volyn filolohichna : tekst i kontekst. Polska, ukrainska, biloruska ta rosiiska literatury v yevropeiskomu konteksti, pp. 139–149. Lutsk : RVV “Vezha” Volyn. nats. Un-tu im. Lesi Ukrainky. Vyp. 6. Ch. II [in Ukrainian].
10. Stekh, P. (2018). Nad prirvoiu v irzhi. [The Catcher in the Rust]. Kyiv : Tempora [in Ukrainian].
11. Filonenko, S. (2011). Masova literatura v Ukraini : dyskurs / gender / zhanr : monohrafia. [Mass Literature in Ukraine : discourse / gender / genre]. Donetsk : LANDON–XXI [in Ukrainian].